

A

1090

VI.

No. 98.

SZABO KÁROLY III/2055

Biblioteca Fil. Cluj a Academiei R.P.R.

Cota: RMK(r) 70f.

285

DISPUTATIONUM JURIDICARVM

XCIV. & XCVI.

Desumptæ

Ex Titulis XXXIX. XL. XLI. XLII. XLIII.

XLIV. De Hereditate vel actione vendita: Quæ
res vendi non possunt: Quæ res exportari non
debeant: de Eunuchis: de Patribus qui
fil. distrax. de rescind. vend.

Lib. IV. Cod. Justin.

QUAS

DE ð Propitiâ,

SUB PRÆSIDIO

D. JOHANNIS JACOBI
WISSENBACH,

J.U.D. ejusdemque Facultatis in Celeberrima Frisio-
rum Academia Professoris Primarii, Fautoris
& Præceptoris sui ætatem venerandi,

Publicè ventilandas proponit

CASPAR ENYEDI, Transylvano-Ungarus.

FRANEKERÆ,

Ex Officina JOHANNIS WELLENS, Illustrum Frisiz
Ordinum & eorundem Acad. Typog. Ordinarii.

ANNO MDC LIX.

*Tölezi
Urmuna*

*Amplissimo, ac Clarissimo
Viro Domino,*

SAMUELI ENYEDI,
Medicinæ Doctori experien-
tissimo, Literatori eximio, &
in illustri Varadiensium Athe-
næo Philosophiæ Professori:
ibidemque p.t. Rectori, Domi-
no, ac Fratri, Studiorumve suo-
rum Fautori maximo: Promo-
tori Summo, in gratissime men-
tis memoriam, & testificatio-
nem, summâ cum observantia,
& animi subjectione, se, & quic-
quid est sui, præsentibus com-
mendatum it:

CASPAR ENYEDI.

287

DISPUTATIONUM
JURIDICARUM

XCV. & XCVI.

Desumptæ

*Ex Titulis XXXIX. XL. XLI. XLII. XLIII. XLIV. De
Hereditate vel actione vendita: Quæ res vendi non possunt: Quæ
res exportari non debeant: de Eunuchis: de Patribus qui fil.
distrax. de rescind. vend. Lib. IV. Cod. Justin.*

L. I V.

DOlô emptoris elicitæ venditio, non valet, *h. l.* cujus hæc est species: Heres, cùm de quantitate hereditatis sibi delatæ nondum esset certus, eam minimo vendidit, deceptus ab emptore, qui heredi persuaferat, exiguam esse hereditatem; ostensô ei forsan insidioso perexiguæ quantitatis inventariô: ut solent *ποικιλομήται* isti, *fiçtores fandi*, fraudatoresque Ulyssæi. Rescribunt Imperatores, heredem actione empti non compelli res venditas tradere, vel actiones mandare: quin ipsum suo jure eas res persequi posse. Quod argumento est, venditionem hanc non valere: alioquin emptor suo nomine adversus debitores hereditarios haberet actiones utiles. *l. seq. h. t.* Obstare videntur *l. si quis affirmavit. 9. pr. D. de dol. mal. l. Iulianus. 13. §. per contrarium. s. D. de act. empt.* ubi Ulpianus docet, heredi venditori competere actionem ex vendito: non potest autem esse actio ex vendito, nisi venditio valeat. Respondi *exercitat. ad d. tit. D. de dol. mal.* adhibita distinctione inter dolum, qui causam dedit venditioni, & dolum qui in venditionem incidit. Aliter distinguit

C c c c c

Do-

754 LIB. IV. TIT. XXXIX.

Donellus; valere hanc venditionem, si venditor velit, *d. l. 9. d. l. 13.* non valere, si nolit, *h. n. l. 4.* Adversari adhuc videtur *l. quisquis. 15. C. de resc. vend.* ubi dicitur, venditionem non infirmari, etiamsi venditor fuerit incertus de quantitate rei venditæ. Resp. Inspecie *h. n. l. 4.* non solâ ignorantia in captionem incidit heres, sed & ab emptore fuit deceptus.

L. V.

Venditâ hereditate, emptori non modò directæ actiones competunt adversus debitores hereditarios, verum etiam utiles. *Directis sive mandatis* utitur nomine heredis venditoris, ejusque personâ fungitur. *Utilibus* agit suo nomine, *h. l.* Quæritur, An cessionarius, cui cessa, mandata, vendita est actio, gaudeat privilegiò cedentis? Resp. Privilegium vel rei cohæret, vel personæ. Si cessionarius directâ actione utatur nomine mandantis, seu cedentis, gaudet privilegiò rei conjuncto: sin utili ex sua persona utatur, non gaudet: quomodo accipienda *h. n. l.* Sed sive directâ, sive utili experiatur, Privilegio personali cedentis non gaudet. textus express. *in l. ex pluribus. 42. D. de administrat. tut.* ubi Papinianus negat, Privilegium exigendi ante alios, quod pupillus habet, & personale est, in cessionarium transire. Actor ibi egit directâ actione, quippe procurator fuit datus in rem suam, nec tamen gaudet privilegio pupilli. Diff. Don. *h. n. 7. & seqq. & ad l. 1. C. de O. & A. n. 49. & 15. comm. 43.* Bald. *in l. 1. C. de privil. dot. n. 4. Mev. 3. ad jus Lubecc. 1. §. 9. n. 14.* qui autumant, cessionarium, si directâ actione experiatur nomine cedentis, ejus quoque Privilegio personali gaudere,

re, arg. *h. n. l. 5. l. alia. 14. D. sol. matrim.* Verum ad *l. 5.* jam responsum est. Necquicquam ad rem facit *l. 14.* loquitur enim de defensore rei alienæ: non de procuratore in rem suam. privilegium mariti, ne damnetur ultra quàm facere potest (quod privilegium personale est, *l. 13. cod.*) datur etiam defensori mariti, quoniam per omnia sustinet personam mariti. Sed nec obest nobis *l. Herennius. 43. D. de usur.* in cuius fine negationem deesse, legendumque, *petere non posse*, jam pridem ex Basilicis Cujacius ostendit *26. obs. 25.* Quamquam non desunt, qui retentâ vulgatâ lectione, id specialiter in fisci causa constitutum respondent. Species hæc est: Fiscus successit Titio, in cuius hereditate repertum est nomen, quod Mævius Titio debebat sine usuris. A quo tempore autem Fiscus successit Titio, fisco usuræ deberi cœperunt, ex privilegio, *l. 17. §. fiscus. 5. d. t. de usur.* Tum fiscus actionem, quam adversus Mævium habebat, cessit Sempronio. Quæritur, an Sempronius usuras ejus temporis, quo Mævius fuit fisci debitor, petere possit? Affirmat Modestinus *d. l. 43. Barbof. ad l. 41. n. 62. d. t. sol. matr. Merrill. 3. variant. ex Cuj. 33.* Dixi, emptorem hereditatis suo nomine uti actionibus utilibus personalibus adversus debitores hereditarios. *h. l.* Adde, uti eum etiam actione in rem utili contra possessores rerum hereditariarum, *l. ult. h. t.* Non obstat, quod emptor non sit dominus rerum hereditariarum: nam utilis in rem actio etiam datur non domino, ut alibi probatum.

L. VI.

Qui vendidit hereditatem, ante traditionem rerum

Cccccc 2

here.

hereditariarum, manet earum dominus, ideoque eas vendere, & traditione accipientis facere potest. Sed quia contractus fidem frangit, idcirco actione empti id quod emptoris interest, præstare compellitur, *h. l.* Prior emptor non habet actionem in rem utilem adversus posteriorem emptorem, cui res hereditaria sunt traditæ, *arg. h. l.* ubi Donellus. Perspicue igitur probat constitutio *h. l.* Venditorem non cogi præcisè, ut rem venditam tradat, sed liberare se posse præstando id quod interest. Quo de alibi. Usu verò & moribus hæc distinctio est recepta, rei tradendæ facultatem habeat venditor, nec ne.

L. Ult.

Is cui actio personalis est vendita, utili actione in personam adversus debitorem experiri potest suo nomine, sine cessione, *l. postquam. 7. h. t. l. 16. D. de pact. l. ult. C. Quand. fisc. vel priv.* Quæritur, an etiam is, qui emit actionem in rem, utili actione in rem cum possessore rei agere possit suo nomine, sine alia cessione? Aff. *h. n. l.* Vendita actione, cessionario utilis actio quæritur ipso jure, *d. l. 16.* Actio autem in rem, est actio. Quomodo ratiocinatur Justinianus in hac sua constitutione. Opp. Actio in rem datur soli rei domino, *l. in rem actio. 23. pr. D. de R. V. §. 1. Inst. de act.* Emptor autem actionis in rem, non est dominus rei. *l. qui tibi. 6. h. t.* Resp. Directa in rem actio soli domino competit: utilis verò in rem actio legis potestate & sanctione Imperatoris etiam datur non-domino, *h. l. l. 1. C. de donat. quæ sub mod.* An autem emptori dabitur hæc actio etiam adversus dominum rei? Dabitur, *l. procuratore. 55. D. de*

De Hereditate vel actione vendita.

757

de procurat. Don. h. n. 5. Diff. Accurs. h. & in l. emptor. s. h. t. Cæterum, vendi, cedique possunt omnes actiones, quæ non prohibentur. Quænam autem cessionem non admittant, consulendi Andr. Tiraquellus *de retract. lignagier, §. 26. gloss. 1. n. 45. & multis seqq.* Sandius *tract. de act. cess. c. 5. per tot.* De duabus actionibus hîc controversi video, de actione injuriarum, & actione hypothecaria. Injuriarum actionem cedi non posse, sentio cum Johanne antiquo glossatore, *arg. l. 13. l. 28. D. de injur. l. pœnales. 32. D. de L. Falc. Tiraquell. d. gloss. 1. n. 50. Sand. d. c. 5. n. 11. Diff. Accurs. Sichard. Don. h.* Actionem autem hypothecariam vendi posse utiliter, statuo cum Cyno, Saliceto, Donello, *h. arg. l. un. C. Si pign. pign. dat. sit. l. grege. 13. §. 2. D. de pignor. Diff. Accurs. hoc argumento: Sublato principali, tollitur accessorium. Debitore autem pecuniam solvente creditori, tollitur actio principalis, Ergo & accessoria, scil. hypothecaria, quam creditor alii vendiderat: cujus itaque nulla ad cessionarium redundat utilitas. Respondet Don. h. n. 21. & seqq.*

TIT. XL.

*Quæ res vendi non possunt, & quæ vendere
vel emere vetantur.*

PRivati purpuram tingere & vendere prohibentur sub interminatione publicationis bonorum & pœnæ capitalis, *l. 1. h. t.* Quod ideo placuit, ne si omnibus promiscuè hoc liceret, usus purpuræ vilesceret. Neronem etiam Suetonius *c. 32.* scribit, interdixisse usum amethystini ac Tyrii coloris, i. purpuræ, & matronam vetitâ purpurâ cultam, non tantum veste, sed & bonis exuisse. His, inquam, illicitis emptionibus contrahitur crimen extraordinarium, si privatus purpuram vendat, *d. l. 1.* Si sericum emat à barbaris, seu Persis, sine comite commerciorum, *l. 2. h. t.* Si frumenta publici canonis, (i. e. tributum frumentarium Romanis à Provincialibus dependi solitum. *vid. Rosin. de antiquit. Rom. lib. 10. c. 22.*) aut commeatum militare quis amat vendatve, *l. 3. & 4. h. t.* Quibus casibus pœna capitalis infligitur, *dd. ll.* à Leone mutata in pœnam quadrupli. *nov. 62.* Et purpura quidem omninò eximitur commercio privatorum, adeo ut nec vestes purpurâ prætextas eis habere liceat, seu purpurea segmenta aut institas, *d. l. 1. l. pen. C. de vestib. holov.* quas tamen permisit rursus Leo Imp. *nov. 80.* Sericum non omninò eximitur hominum privatorum commercio, ac licet viris subsericas, matronis etiam holosericas vestes gestare: statuitur tamen modus commercii, ut ne Romani atque barbari ultra fines lege definitos inter se negotientur

Quæ res exportari non debeant.

759

tur sine comite commerciorum, *d. l. 2. h. t. l. 4. & ult. C. de commer. & merc.* Ratio prohibitionis colligitur ex *d. l. pen. & d. nov. 80.* Usus purpuræ vestiumque holericarum Princeps sibi suæque domui receperat, quod videretur eminentiæ ejus adversari. eodem cultu privatos, quo Principem conspici. Quæ ratio si vera est, sequitur, eos qui contrà fecerint, non extra ordinem, sed publicæ Majestatis crimine teneri; uti sanè innuit *d. l. pen.* cum ait, transgressores ad similitudinem læsæ Majestatis periculum subituros. Nunc, hominum fidem quo deventum est? res, quæ solis Imperatoribus usum sui præbebant, luxu perditis moribus, factæ sunt vulgares. Morio, parasitus, aleator, nauta, caupo, quis non in purpura cubat? Abolitæ sunt jam dudum leges sumptuariæ, Oppia, Fannia, Licinia, Æmilia, Julia.

T I T. X L I.

Quæ res exportari non debeant.

L. i. h. t. vinum, oleum, garum, aliaque liquoris genera, ad barbaros, ad hostes Populi Romani exportari vetat: ac ne gustationis quidem causâ hi liquores ad eos transferri possunt: ne illecti earum specierum dulcedine barbari, invadendi orbis Romani consilia sumant: nam, ut Livius ait *lib. 5. gentem Gallorum tradit fama, dulcedine frugum, maximeque vini nova cum voluptate, captam, Alpes transisse, & invexisse in Galliam vinum illicienda gentis causa.* Longobardos quoque à Narsete in Italiam pellectos legimus, pretiosis nonnullis frugibus, quas ea terra fert, muneri missis.

Sigon:

Sigon. de regn. Ital. lib. 1. Et uvarum botrus ex hostili solo in Israëlitarum castra illatus, vel ignavis animos facere poterat, ut terram, quæ tam dulces funderet potiones, ferrò armisque quærent. Numer. XIII. Cum autem ad barbaros tantum species annonarias exportari vetet constitutio, an ergo ad alios exportare licet? Licere hinc colligitur. Sed aliud servatur Gallorum moribus. Frumenta enim, aut alias quasvis annonas ad externos transferre non licet, nisi permittente Principe. Mornac. *h.*

L. II.

Hac lege prohibetur, ne quis Romanus hostibus populi Romani arma, tela, cujuscunque generis, item ferrum factum vel infectum, aut cotes subigendo acuendoque ferro necessarias, legationis fortè aut induciarum tempore vendat, poenà capitis & confiscationis bonorum illi infligendâ, qui contrà fecerit, *h. l. l. cotem. 11. D. de public.* Imò perduelles sunt, qui commeatu, armis, telis, equis, pecuniâ, navibus, aliisve rebus, quarum æque in bello atque pace est usus, hostes adjuverint, *l. 1. D. ad L. Iul. Majest.* Quæ merces illicitæ dicuntur, *Marchandise de contrebande.* An etiam exteri prohiberi possunt, ne commeatum, arma, tela, merces, hostibus nostris subvehant? Possunt: gentium enim consensu receptum est, ut si quis armis vel commeatu juvare hostem velit, is ipse in hostium numero habeatur. *Liv. lib. 38. c. 48.* Igitur arma, annonam, naves, quæ litora hostium petunt, intercipere licet, ne rebus necessariis illatis, vires eorum augeantur. Præbuit sanè hæc disputatio gravissimis contentionibus causam in Belgio. Exortò enim cum Hispanis bellò, cum Hollandi Zelandique

que omnes naves, quotquot in Hispaniam direxerant vela, deprædarentur, Angli se opposuere, oggerentes, sibi, qui neutrarum essent partium, non posse adimi liberum cum hoste commercium. Federati contrà regesserunt, jure gentium se uti: neque neutrarum esse partium, qui hostem comœatu aut rebus necessariis juvent. *Rheidan. histor. lib. 1.* Durum equidem hoc videtur: sed hanc duritiem levant denuntiationes atque interminationes, quæ præcedere solent manus injectionem: quibus si exteri non paruerint, sibi imputent, qui cum exitio aliorum negotiari non erubuerint.

T I T. XLII.

De Eunuchis.

Eunuchi hîc accipiuntur pro castratis: cavetur enim *hoc tit.* ne quis mares castrat in orbe Romano; pœnâ capitis constitutâ in eos qui castraverint, & publicatione servi castrati, itemque loci; quô servus sciente & dissimulante domino castratus est, *l. 1. b. t.* L. 2. aufert domino eunuchi facti dominium, & tabellionem, qui instrumentum ejusmodi venditionis conscripserit, pœnæ gravissimæ subjicit: quin & publicanum, qui vectigal ex causa eunuchi facti exegerit. Barbarorum tandem eunuchorum tribuit commercium. Adde quæ posui *ad l. 128. D. de V. S.* Fœda est illorum hallucinatio, qui quod figuratâ locutione de se ipso castrando dicitur *Matth. XIX. v. 12.* secundum literam acceperunt Origenes & Valesii, de quibus Augustinus *de Hæresib. c. 37.*

TIT. XLIII.

De patribus qui filios suos distraxerunt.

Pater liberos vendere, donare, pignori obligare, vel quovis alio modo in alium transferre non potest: nec sub prætectu ignorantiae accipientis, *l. 1. h. t.* Quamvis hujus ignorantiae obtentu pater evictio- nis nomine obligetur emptori, *l. minor. 39. §. pater. 3. D. de evictio.* Potest tamen pater propter nimiam pau- pertatem egestatemque, liberos suos quos in potestate habet, non modo recens natos, sed & grandiores na- tu, jure patriæ potestatis, victus causa vendere, *l. 2. h. t.* ubi cum Haloandro legendum, non *sanguinolentos*, sed *sanguinolentus*: ut hoc referatur ad patrem, qui τὰ σπλάγχνα, & viscera sua, ut loquitur Basiliius *in sermone περὶ πλεονεξίας*, vendere videtur, humanitatis oblitus. Grandiorum etiam liberorum venditorum exempla, & lamentabile unum de patre, qui nescit deliberare, quem ex pluribus vendat, apud Ambrosium se legisse testatur Albericus Gentilis *lib. 4. de Nupt. c. 1.* Ferendi igitur non sunt, qui legunt, *sanguinolentos*: hac addita explicatione, quod patri liberos sub ipsum urgentis fa- mis tempus recens natos liberos, & adhuc à matre ru- bentes, vendere tantum liceat. uti hoc interpretantur Alciatus *lib. 2. de Verb. signif.* Tiraquellus *de retract. consanguin. §. 26. glos. 1. n. 16.* Balduinus *in explic. LL. XII. tabb.* Covarruvias *3. resol. 14. n. 4.* Cujac. *in Pa- rat. h.* Multa etiam pro adstruenda hac lectione com- portavit Gothofredus *ad h. l.* quæ nihil probant. Ne-
mo

763

De Patribus qui filios suos distraxerunt.

mo enim negat, liberos recens editos (*ἀγριζανῆς*, sive, *ἀγριπλάγης*) sanguinolentos dici posse, adhuc sanguine menstruo madentes, & ut utar verbis Juvenal. *sat. 7.*

Modò primos incipientes

Edere vagitus, & adhuc à matre rubentes.

Sed tales idcirco hoc loci intelligi, nimis frigide infer-
tur. Accurs. *Sich. Don. h. Gentil. d. loc. Pinell. de bon. Matern. rubr. part. 2. n. 28. Bachov. de pign. lib. 2. c. 12. n. 4.* Matri non idem concessum quod patri, *arg. d. l. 2. junct. l. quod verò. 14. D. de legib. Accurs. Sichard. h. Don. h. n. 16. Pinell. d. part. 2. n. 20. & seqq.* Vendendi verò potestas quæ hoc casu tribuitur patri, vide-
tur etiam porrigenda esse ad permutationem: in tre-
menda enim illa necessitate famis non oportet subtiliter
sectari differentias venditionis & permutationis. Un-
de sunt qui censent, ex alia quoque quàm famis causa
patri hoc jus competere, puta si captus, redimendus sit
ab hostibus, nam etsi lex illa non sit facile extendenda,
non tamen continere casum adeo odiosum, vel contra-
rium rationi naturali. *Sichard. h. Pinell. Gentil. d. loc.*
Cæterum venditus ex causa prementis famis filius, li-
berari isto servitio potest, oblato pretiò, vel mancipiò,
d. l. 2. pretiò, non quo venerat antè, sed quanti jam æstimabitur, h. l. infin. valere jussu adjectione quintæ de quæ Imp. Valentinianus in l. un. C. Theodos. h. t. qui solvi jussit pretium tempore venditionis definitum, sed ita, ut quinto cuilibet aureo adderetur unus aureus. Moribus hodiernis exolevit d. l. 2. h. t. Autum. h. Rebuff. ad constit. reg. proæm. gloss. 5. n. 62. Bugn. de legib. abrog. l. 1. sat. 6.

VI metuque extorta venditio, valet ipso jure, sed restitutione in integrum rescinditur, *l. 1. l. 21. §. antepen. D. Quod met. c. l. 3. l. ult. C. eod. ubi vis est atque metus, ibi etiam est voluntas, d. l. 21, §. pen. l. item si. 14. §. 12. d. 1. D. Quod met. c. l. interpositas. 13. C. de transact. Aristot. 3. Ethic. 1. cui actiones metu extortæ, dicuntur mixtæ, magis tamen ad voluntarias, quàm involuntarias actiones inclinantes: nempe, voluntate ex duobus malis minimum eligente. Adversari videtur *h. n. l. 1.* ubi metu facta venditio, non dicitur irrita fieri, sed, *irrita esse*: quo significatur, venditionem esse ipso jure nullam. Resp. Emptio dicitur esse irrita, inspecto exitu & effectu, quia actione Quod metus causa infirmatur: quomodo in *l. pen. D. d. t. Quod met. c.* quod metu factum est, dicitur nullius esse momenti. Opp. Emptio, cui dolus dedit causam, est ipso jure nulla, *l. 7. princ. D. de dol. malo. l. 3. §. ult. D. pro soc.* Ergo & emptio, cui metus dedit causam, quia metui inest dolus, *d. l. 14. §. eum qui. 13. Respondi Diss. L. ad Instit. Imper. posit. 7. Diss. Don. h. n. 6. & seqq. Cujac. in d. l. 21. & l. 36. D. de V. O. Bus. in d. l. 21. Gœddæ. tr. de contrah. stip. c. 3. n. 156.**

Rescinditur venditio multis de causis: sed præcipuè
ex

ex *h. l. 2.* quâ succurritur venditori, qui rem, seu mobilem, seu immobilem, minoris distraxit, imprudens (qui enim sciens rem majoris pretii, minimo vendidit, ei non succurrit hæc constitutio, *arg. l. 1. §. 5. D. de injur. l. quod quis culpa. 203. D. de R. I.*) i. e. cui nec dimidia pars veri pretii est soluta: vel, qui rem duplo minoris vendidit, quàm valet: rem, verbi gratia, valentem decem, vendidit quatuor: aut valentem centum, vendidit quadraginta. Pari ratione, emptor deceptus intelligitur, & juvatur beneficio *h. l.* cum res empta non æquat dimidiam partem soluti pretii, vel, cum rem duplo pluris emit, quàm valet: puta, rem dignam decem, emit viginti & uno: aut, rem dignam quatuor, emit novem vel decem. Tanto magis autem emptori succurrendum quàm venditori, quanto facilius emptor quàm venditor capi potest; nec personæ hoc beneficium cohæret, sed rei, quippe cui enormis læsio præbet locum. Et ratio hujus *l.* posita est in *humanitate*, suadente, ut si pretium conventum non respondeat rei venditæ, contractus rescindatur. Quæ ratio cum non minus in emptore militet, quàm venditore, beneficium quoque concessum videbitur, *l. in omnibus. 68. D. de R. I. illud. 32. D. de L. Aquil.* Dices, Jus novum strictè esse accipiendum, *l. precipimus. 32. in fin. C. de appellat.* Jus autem *h. l. 2.* esse novum, quò coarctetur veterum definitio; Naturaliter contrahentibus licere se in pretio circum scribere, *l. in causa. 16. §. 4. D. de minor.* Proinde hanc *l. 2.* non esse producendam ad emptorem. Resp. Non ita strictè interpretandum jus novum, ut inde oriatur aliqua absurditas. confer *l. si unquam. 8. C. de revoc. donat. junct. l. 1. D. de donat.* Instant Cujacius *16. obs. 18. & 23.*

obs. 32. & Ant. Faber *decad. 8. errore 7.* venditori ha-
 stenus emptorem esse dissimilem, eo quod plerumque
 necessitas rei familiaris compellat vendere, emptor verò
 ultrò accedat ad emptionem prædii, sæpe fraudandi
 causa, & plerunq; emat pretio impenso & immodico, affe-
 ctione opportunitatis vel vicinitatis, vel cœli, vel quod
 illic educatus sit, vel parentes ejus, vel quod majorum
 ejus fuerit, &c. Resp. Inepta hæc est differentia ratio
 inter venditorem & emptorem. Quid enim, an semper
 quis rem vendit ex necessitate? annon multi id faciunt
 hoc consilio, ut pecuniam in alias res utiliores, aut et-
 iam in mercaturam collocent, aut fœnori dent? Et
 quàm verò stolidum, hanc *l. 2.* generaliter conceptam,
 restringere ad casum venditionis ex necessitate factæ?
 Rursus ex altera parte falsissimum est, emptorem lucri
 studio & avaritiæ causa ferè accedere. Quid enim, si
 pecuniam paratam nolit fœnori occupare, malit po-
 tius in emptionem prædiorum impendere, ex quibus
 honestior quæstus, sed & securior? Ut mirari subeat
 judicium amplissimi Senatorum ordinis Parlamenti
 Parisiensis, quirationibus Cujacii victus, emptori, quan-
 tumvis ultra dimidium læso, beneficium *h. l. 2.* negavit,
 ut refert & probat Notator ad Arresta Paponii, *lib. 16.*
tit. 3. arr. 15. Quid, quod ipse Cujacius, parum sibi
 constans, alibi *h. l. 2.* ad emptorem traxit *in com. add.*
l. in causa. 16. Habet autem hoc remedium locum non
 solum in emptione, sed & in locatione, *l. 2. D. locat.* in
 permutatione, *l. 2. D. de rer. perm. l. 1. D. de contr. empt.*
 in datione insolutum, *l. si prædium. 4. C. de evict.* in divisio-
 ne bonorum, *arg. l. 1. & 3. C. commun. utriusque judic.*
 &c. An etiam in auctiõibus, sive in venditionibus,
 quæ

quæ publicè sub hasta fiunt, locum habet? Affirmant Jac. Curtius 2. conj. 10. Rebuff. de prac. & licit. artic. 7. n. ult. Pinellus h. part. 2. n. 21. & seqq. Vasquius. 6. controuv. 62. n. 1. 2. 3. Parladorius 2. rer. quotid. c. fin. part. 5. §. 16. n. 10. & 11. Giphani. ad h. l. p. 309. Negant Baldus in l. 1. C. de præscr. 30. an. n. 3. Accurs. in l. 1. verb. magni pretii. D. de jur. fisc. & in l. 3. C. eod. Guid. Papius decis. 22. in fin. Faber. dec. 10. err. 9. Neostad. decis. supr. cur. 75. Grot. 3. manud. ult. Nos neque affirmantibus, neque simpliciter negantibus ad stipulamur, sed distinctione rem expediendam arbitramur. Auctio fiscalis separanda est ab aliis auctiōibus. Adversus auctiōem fiscalem remedium h. l. 2. cessat: nam cum adversus eam ne minor quidem restituatur, l. 5. C. de fid. & jur. hast. fisc. sequitur, nec majori succurri adversus fiscum ex d. l. 2. cumque privato ex ea lege non succurratur adversus fiscum, consequens est, nec fisco, si læsus sit, succurri adversus Privatum. Accedit, quod nec ædilitium edictum in fiscalibus venditionibus locum habet, l. 1. §. illud sciendum 3. D. de edil. ed. Nec adversantur l. 16. C. h. t. l. 2. C. si propt. pensit. publ. l. 2. C. d. t. de fid. & jur. hast. fisc. Loquuntur enim de ea additiōe, quæ dolo, per gratiam & ambitionem, in fraudem utriusque & debitoris & fisci, facta erat: hæc non immeritò rescinditur. At h. n. l. 2. non tam iis subvenit, qui dolo circumscripti sunt, quibus & olim instituta actiōe bonæ fidei succurrebatur: sed illis qui casu, re ipsa decepti, omni olim adjutorio destituebantur. Alias auctiōes quod attinet, refert, utrum quis res volens sub hasta vendat, an decreto judicis bona condemnati, vel latitantis, vel ejus qui absque herede decessit, sub hastentur.

tur. Si quis volens auctionetur, nihil est impedimento, quominus enormiter læso ex *h. l. 2.* succurratur: modò ne volens & studio vincendi insanierit emptor: huic non fit injuria, *l. 1. §. 5. D. de injur.* At cum decretò judicis bona condemnati, vel obæcati venduntur, beneficium *h. l.* cessare videtur: quoniam soli minori succurritur adversus judicialem subhastationem, si enorme damnum passus sit, *l. si ex causa. 9. D. de minor. l. 1. C. si adv. vend. pign.* Majori ergo ob enorme damnum non succurritur. Publicè interest, decreta judicum non faciliè rescindi, sed perpetuum obtinere robur. Vid. Ant. Matthæ. *de auction. lib. 1. c. 16.* Secus tamen judicatum in Frisiorum Basilica, Sand. 3. *Decis. 4. def. 12.* An in contractibus stricti juris locum habet hæc constitutio? Non habet: nulla enim illis cum emptione venditione intercedit communio. Nominatim cessat *h. l. 2.* in hujusmodi contractu, Do tibi fundum, ut præstes mihi annua X. Etiam si annua XXV. ex fundo redigantur, non tamen ad rescindendam conventionem agi potest. Itaque judicavit suprema hujus provinciæ Curia, teste Sandio 3. *decis. tit. 4. def. 17.* Tritissima est quæstio, An in Transactione locus sit huic constitutioni? Sanè, si leges juris Romani spectes, rectè defenditur, locum non esse, *l. Lucius. 78. §. ult. D. ad SC. Trebell. l. in summa. 65. §. 1. D. de condict. indeb.* Sed diversa sententia crebriori calculo est comprobata, ac quoniam æquitate & humanitate blanditur, beneficio *h. l. 2.* Tribunalia passim in Transactione quoque fecerunt locum. vid. Dec. *cons. 203. n. 4.* Rebuff. *de resc. contract. artic. un. gloss. 15. n. 18. & seq.* Cagnol. *ad h. l. 2. n. 80.* Thom. Grammat. *dec. 66. n. 48.* Christinæ. *pract. quæst. vol. 1. decis.*

Corollaria Defendentis ex Jure Civili Foro familiaria.

1. *H*osti fides aut non danda, aut data servanda arg. l. ult. ff. de legationib.
2. *Compressam* ab alio, quam alter pro virgine duxerat repudiare licet Deut. 22. vers. 21. Leòn. novel. 93.
3. *Legitimum Tutorem Electoris* juxta Auream Bullam, praefendum esse testamentario pernegoper l. 11. ff. de testam. tutela. & l. Si tutor. §. 1. ff. de tutela, & rationib. distra.
4. *Manifesto ore non erubesco affirmare*, in rebus tam mobilibus, quam soli, usucapionem efficacem esse, cujus principium bona fidei fuit, quamvis postea mala fides supervenit. text. in §. 12. Inst. de usucapi.
5. *In questione: An in conjunctione verbali locum habeat jus accrescendi?* Affirmantium castra sequor per l. 89. D. de legat. 3. l. 66. ff. de hered. instit.
6. *Perplexa, & dubia est quaestio*, quae Oedipo quodam opus habet: An duorum pluriumve fratrum liberi patruo in capita succedant. Ego affirmare non vereor per §. 4. Instit. de legit. Agnat. success. & l. 2. §. 2. ff. de suis. & legitimis. hered.
7. *Qui in §. 6. Instit. de Actionib. affirmant*, ab Imperatore proponi actionem Paulianam (quae in personam est) eorum sententiae calculum adjicio per l. 38. §. 4. D. de usuris.
8. *Substitutio pupillaris verbis directis puberi facta*, non est valida jure fideicommissi. l. 7. ff. de vulg. & pupil. substit. §. 8. Instit. eod.
9. *Stephanus de Werböcz Vngarici Iuris Compiler*, in partis primae tit. 14. administrationem armorum, & Victualium Turcis, & aliis infidelibus Regni amulis, & hostibus factam, rectissime ponit inter casus notam infidelitatis adferentes, ab ipso citato loco enumeratos: textus etiam in C. 6. 11. & 12. C. de Iudais.

In honorem Egregii D. Defendentis.

Cœlicolas nostrumque genus natura profundo,
 Nec nisi Factori noto, distinxit hiatu;
 Sed quos tot spatiis propriæ stationis origo,
 Disparitas, odiumque sui discerpit, ab ipso
 Hauſta Polo melior noſtri pars jungit, & illo,
 Quo cœlum regitur, Superis nos fœdere necit.
 Nempe ibi juſtitia, rectique Miniftra perennis,
 Civibus æthereis, terris Aſtræa relictis,
 Præſidet, & dulci cunctos compingit amore.
 Eja igitur grandi, quâ te natura beavit
 Mente, animoque tuæ Themidis cole Sacra, futurus
 Caſpare juſtitia, quæ cœlum ſola gubernat,
 Præco gravis, cœlique olim Concivis & ipſe
 Immortale feres, dignumque labore brabeum.

*Amici mei, & à primis adoleſcentiæ meæ annis ſtudioſum, & peregrini
 nationis meæ conſortis, candido affectu extempore appoſui.*

JOHANNES NADANY de KOROS NADANY.

HONORI

Ejuſdem Nobiliſſimi ac Conſultiſſimi Domini,
 CASPARI S E NY E D I,
 Amici ſui, donec vixerit, honorandi, lubens fundebat.

Volvere ſacrati ſinuoſa volumina Juris
 Qui pores, & leges conciliare ſacras:
 Te Themis, & melior virtus exaquat Olympo:
 Et facit Illuſtri juris honore frui.
 Tu quoque Legiferi ſpatioſa volumina Iuris
 Qui calles, animo Vir Generoſe tuo.
 Optimus Interpres Iuris, moderator & aqu
 Audis, nam magni Principis acta tenes.
 Perge, & ſacrata Themidos penetralia pandens:
 Pectore prudenti Jura diſerta refer.
 Sic meritum tibi ſurget honos: tacitoſquæ per annos
 Sic Patriæ dulci Phoſphorus aliter eris.

JOHANNES DEBRECINUS.

